

Motion till riksdagen 2021/22:4409

av Karin Rågsjö m.fl. (V)

med anledning av skr. 2021/22:107 Riksrevisionens rapport om statens suicidpreventiva arbete

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en tydlig åtgärdsplan för det förebyggande arbetet vad gäller självmord och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen årligen bör rapportera om det förebyggande arbetet vad gäller självmord och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att implementera metoder och arbetssätt för att förebygga och förhindra självmord och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram årliga rapporter om suicidhändelser i vården på aggregerad nivå, utifrån Ivos kartläggning, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en nationell enhetlig hantering av inkommande samtal som rör hot om suicid via 112 för att underlätta för blåljusverksamheter att fatta beslut vid uttryckning och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Samhällets insatser för att förebygga suicid behöver stärkas avsevärt. Suicid är ett mycket komplext men förebyggbart folkhälsoproblem. Enligt Folkhälsomyndighetens data avled under 2020 totalt 1 162 personer i åldern 15 år eller äldre till följd av suicid i Sverige. Antalet suicid per 100 000 invånare, suicidtalet, var 14 detta år. Av de avlidna var 72 procent män, och i åldersgruppen 15–29 år var 32 procent av samtliga dödsfall

suicid. Skillnaden mellan olika samhällsgrupper är stor. Personer som saknar eftergymnasial utbildning är överrepresenterade bland dödsfall på grund av suicid.

Enligt föreningen Mind gör minst 15 000 personer självmordsförsök varje år, till en kostnad av flera hundra miljoner kronor. Uppskattningsvis har minst 150 000 personer allvarliga självmordstankar. Även om suicidtal har gått ned sedan 1970-talet ser vi i dag en avmattning i nedgången i Sverige. Bland unga personer är utvecklingen rent av motsatt med ökande suicidtal. En gedigen analys av ur hur suicid ser olika ut i olika grupper är nödvändig för att de förebyggande insatserna ska kunna sättas in på ett adekvat sätt.

Vänsterpartiet har längre drivit frågor inom detta område och anfört olika förslag i syfte att förbättra särskilt det preventiva arbete som kan förhindra att människor tar sitt liv. Dessvärre tyder en hel del på att regeringens nollvision för suicid i praktiken har haft mycket liten effekt. I motsats till t.ex. nollvisionen för trafikrelaterade dödsfall har de stora satsningarna på suicidprevention helt uteblivit, och vid jämförelse med trafik-säkerhetsforskningen är suicidpreventionsforskningen i det närmaste kroniskt underfinansierad, vilket vi anser är anmärkningsvärt med anledning av att suicid inte bara innebär ett stort lidande utan också enorma samhällskostnader. Suicid är ett samhälls- och folkhälsoproblem som det behöver satsas resurser på för att råda bot på.

För att verkligen accelerera det förebyggande arbetet krävs en palett av åtgärder. Allt från första linjens vård, elevhälsan och den specialiserade psykiatrin samt socialtjänst och andra delar av samhället behöver ökad information och redskap för att effektivt förebygga suicid. Vänsterpartiet arbetar för att bryta stigma kring suicid och på så sätt öppna upp diskussionen kring hur samhället i stort kan arbeta förebyggande.

3 Förebyggande arbete

Enligt Riksrevisionen har statens arbete med suicidprevention inte varit tillräckligt effektivt även om regeringen efter 2020 tagit flera initiativ för att stärka arbetet.

Det konstateras att arbete kvarstår inom flera områden för att få till ett verkningsfullt suicidpreventivt arbete och att den nationella styrningen bör utformas så att insatserna leder till konkreta och varaktiga resultat. En viktig del är att myndigheter får tydliga och långsiktiga uppdrag, att dessa noga följs upp och utvärderas samt att återrapportering av hur det preventiva arbetet genomförs sker regelbundet.

Regeringen bör ta fram en tydlig åtgärdsplan för det förebyggande arbetet vad gäller självmord. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör årligen rapportera om det förebyggande arbetet vad gäller självmord. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Arbetssätt och metoder

Angående de rekommendationer som riktats till myndigheterna framgår enligt Riksrevisionen att bl.a. Folkhälsomyndighetens arbete har gjort att suicidpreventivt arbete uppmärksammas, men att det inte har lett till så många konkreta resultat. Stöd för implementeringen av kunskap behöver förbättras i syfte att öka förekomsten av konkreta suicidpreventiva insatser. Det behövs mer verksamhetsanpassade, konkreta och

tillgängliga kunskapsstöd eftersom de som finns är för övergripande och allmängiltiga för att vara till nytta och med framgång kunna användas i det dagliga arbetet.

Regeringen bör ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att implementera metoder och arbetssätt för att förebygga och förhindra självmord. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Brister i det suicidpreventiva arbetet konstateras på både lokal och regional nivå och tycks ske i relativt hög utsträckning utan förankring och tydlig planering. Det finns skillnader i hur arbetet bedrivs och även beträffande omfattningen. Vissa kommuner arbetar inte alls med suicidprevention, vilket ger ojämlika villkor beroende på var i landet man bor. Det är viktigt för att öka kunskapen om vilka arbetssätt som är verksamma att genomföra nationella uppföljningar av suicidhändelser. Här menar Riksrevisionen att Ivo har ett viktigt tillsynsuppdrag men det måste utökas till att även omfatta granskning av hanteringen av suicidärenden på en aggregerad nivå.

Regeringen bör ta fram årliga rapporter om suicidhändelser i vården på aggregerad nivå, utifrån Ivos kartläggning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Det saknas en enhetlig nationell hantering av samtal till 112 som rör hot om suicid, trots att vetenskap finns om att det vore av värde både för den drabbade individen och samhället i stort att ha en enhetlig hantering av sådana samtal. En enhetlig hantering som bygger på aktuell kunskap och beprövad erfarenhet kan ha avgörande betydelse för hur ärenden slutar.

Regeringen bör ta initiativ till en nationell, enhetlig hantering av inkommande samtal som rör hot om suicid via 112 för att underlätta för blåljusverksamheter att fatta beslut vid uttryckning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Karin Rågsjö (V)

Ida Gabrielsson (V)

Christina Høj Larsen (V)

Momodou Malcolm Jallow (V)

Maj Karlsson (V)

Daniel Riazat (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)